

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
FEDERALNO MINISTARSTVO
OKOLIŠA I TURIZMA

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
FEDERAL MINISTRY OF
ENVIRONMENT AND TOURISM

Broj: 07/1-19-837/24
Sarajevo, 05.02.2025. godine

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Parlament Federacije
Dom Naroda
Sekretar
Hamdije Kreševljakovića 3
71 000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO

Primljeno: 10-02-2025			
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
05/2	- 02 -	581/	24

Predmet: Odgovor na zahtjev - delegata Mladena Simića – *dostavlja se*;
Veza: vaš akt broj: 05/2-02-581/25 od 21.01.2025. godine;

Aktom iz veze dostavili ste zahtjev delegata Mladena Simića za dostavu podataka Izvješća o gospodarenju otpadnim gumama Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH po godinama.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma donijelo je 24.11.2021.godine četiri Pravilnika o upravljanju posebnim kategorijama otpada to su: upravljanje otpadnim gumama, upravljanje otpadnim akumulatorima, upravljanje otpadnim vozilima i upravljanje otpadnim uljima. Kako su sva pravna i fizička lica koja su nezavisno od prodaje i sjedišta lica koja proizvode i/ili uvoze i stavljaju (nove ili upotrijebljene) gume na tržištu na području Federacije Bosne u obavezi izvještavati Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH to se zajednički izvještaj za ove četiri kategorije otpada sačinjava u Fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH i isti se dostavlja ovom federalnom ministarstvu na znanje.

U prilogu ovog akta vam dostavljamo Izvještaj Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH o provođenju propisa iz oblasti upravljanja proizvodima koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada u 2023 godini i aktivnosti planirane u 2024. godini.

S poštovanjem,

Prilog: kao u tekstu

Dostaviti:

- Naslovu
- Arhivi

IZVJEŠTAJ
FONDA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA FBIH
O PROVOĐENJU PROPISA
IZ OBLASTI UPRAVLJANJA PROIZVODIMA
KOJI POSLIJE UPOTREBE POSTAJU
POSEBNE KATEGORIJE OTPADA
U 2023.G.
I AKTIVNOSTI PLANIRANE U 2024.G.

SADRŽAJ

1. UVOD
2. PLASMAN ČETIRI KATEGORIJE PROIZVODA KOJE POSLIJE UPOTREBE POSTAJU POSEBNE KATEGORIJE OTPADA
 - 2.a. broj prijavljenih lica koja vrše plasman,
 - 2.b. plasirane količine proizvoda na tržište FBiH i procentualna zastupljenost plasmana na teritoriju BiH po kantonima
 - 2.c. poređenje podataka UIO sa podacima iz ISUO
3. UPRAVLJANJE SA ČETIRI KATEGORIJE OTPADA
 - 3.a. pravna lica koja su prijavila upravljanje sa četiri posebne kategorije otpada
 - 3.b. prijavljene sakupljene i obrađene količine četiri posebne kategorije otpada
4. NAPLAĆENE NAKNADE ZA ČETIRI POSEBNE KATEGORIJE OTPADA (ukupno oprihodovani iznosi, transfer prema kantonima)
5. PROVEDENE AKTIVNOSTI NA ULAGANJU PRIKUPLJENIH NAKNADA U OBLASTI UPRAVLJANJA SA ČETIRI POSEBNE KATEGORIJE OTPADA (proveden, Javni konkurs za dodjelu granta za infrastrukturu i Javni konkurs za dodjelu poticaja za sakupljanje i reklažu otpada) FONDA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA FBIH
6. INFORMACIJA O UTROŠKU TRANSFERIRANIH NAMJENSKIH SREDSTAVA ZA UPRAVLJANJE SA ČETIRI POSEBNE KATEGORIJE OTPADA OD STRANE KANTONA
7. PLAN AKTIVNOSTI ZA 2024.G.
8. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

1. UVOD

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 92/17) su postavljeni temelji za donošenje novih propisa i to:

- Uredba o **proizvodima koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada** i kriterijima za obračun i način plaćanja naknada („Službene novine Federacije BiH“, broj:59/21)
- Uredba o **načinu raspodjele i ulaganja prikupljenih naknada** za posebne kategorije otpada i uvjetima za dodjelu poticajnih sredstava („Službene novine Federacije BiH“, broj:59/21)
- Pravilnik o **upravljanju otpadnim gumama** („Službene novine Federacije BiH“, broj:94/21)
- Pravilnik o **upravljanju otpadnim vozilima** („Službene novine Federacije BiH“, broj:94/21)
- Pravilnik o **upravljanju otpadnim baterijama i akumulatorima** („Službene novine Federacije BiH“, broj:94/21)
- Pravilnik o **upravljanju otpadnim uljima** („Službene novine Federacije BiH“, broj:94/21)

čime se uredila oblast upravljanja sa četiri grupe proizvoda koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada.

Prema tumačenju nadležnog Federalnog ministarstva okoliša i turizma prva godina primjene propisa je 2022.g., odnosno u kontekstu naplate naknada za plasman proizvoda prva godina u kojoj je Fond počeo sa obračunom i naplatom naknada je drugi kvartal 2023.g. za obračunsku 2022.g.

Podaci vezano za plasman **četiri grupe proizvoda i to vozila, gume, baterije i akumulatori te ulja i maziva**, u ovom izvještaju su dati za 2022. i 2023.g. i svi podaci su preuzeti iz Informacionog sistema upravljanja otpadom FBiH za čiju uspostavu i vođenje je zadužen Fond za zaštitu okoliša FBiH.

Fond je u periodu 2021. i 2022.g. poduzeo cijeli niz aktivnosti na informisanju pravnih lica čija je djelatnost uvoz/proizvodnja i plasman (predmetne četiri grupe proizvoda na tržište BiH) o novim propisima. Pored telefonskih poziva i posjeta određenim pravnim licima sa namjerom pojašnjavanja novih propisa i njihovih obaveza po osnovu istih, Fond je dostavljao i dopis sa informacijom o stupanju na snagu predmetnog seta propisa, te obaveze izvještavanja i plaćanja naknade. U 2023.g. poseban naglasak je bio na provođenju edukacija za sve obveznike izvještavanja o načinu unosa podataka u Informacioni sistem upravljanja otpadom, te kontrola unosa podataka od strane Fonda za zaštitu okoliša FBiH.

Fond je proveo i niz aktivnosti na približavanju problematike i nadležnim kantonalnim ministarstvima obzirom da dio obaveza i odgovornosti (kada je u pitanju upravljanje ovim vrstama otpada) upravo na kantonima koja prema propisu dobijaju 70% naplaćene naknade koju su dužni uložiti u sistem u skadu sa propisima. Provođenje propisa na kantonalnom nivou podrazumjeva znanje i spremnost kantona da slijede propise kao i podatke koji se vode u Informacionom sistemu upravljanja otpadom FBiH da bi mogli provesti namjensko ulaganje oprihodovanih naknada koji se prosljeđuju prema kantonima.

U 2023.g. Fond je realizovao niz internih priprema koji su bili preduvjet za provođenje predmetnih propisa te je donio interne dokumente vezano za provođenje programa poticaja koje je Fond na ovaj način i u ovom obliku prvi put provodio u 2023.g., otvaranje podračuna za prihvatanje

naknade zbog transparentnosti podjele sredstava i kontrole namjenskog utroška, pripreme rješenja i ugovora sa korisnicima sredstava itd.

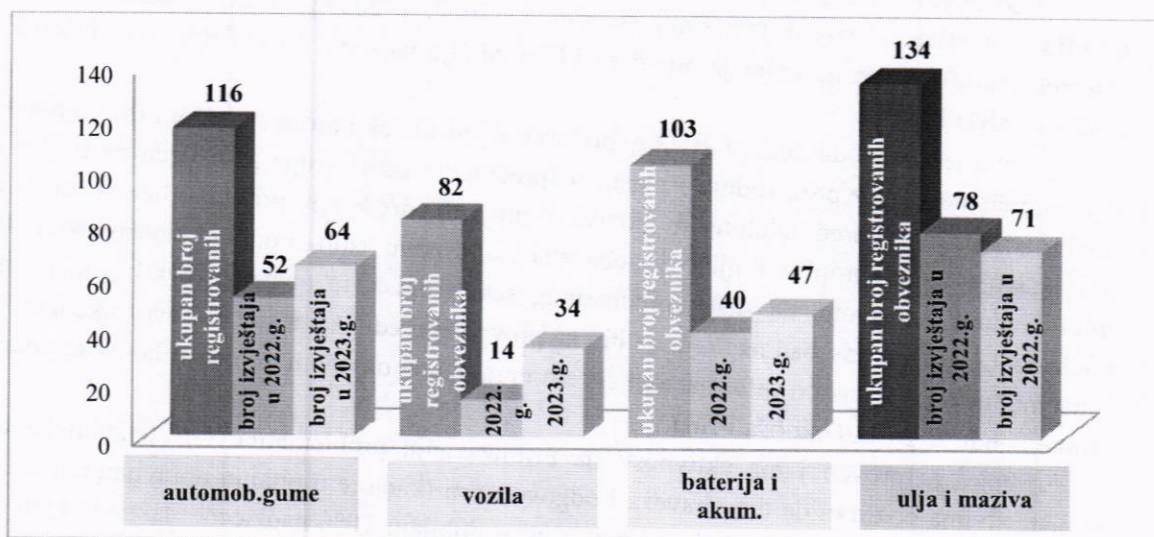
Takođe je ostvarena komunikacija sa inspekcijom kao ključnim faktorom za utvrđivanje obveznika koji nisu ispunili svoje obaveze putem kontrole na terenu, te pokušaj ostvarivanja prava na podatke Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) na osnovu kojih Fond može utvrditi postojanje obveze za obveznike kao i obračunati naknadu u slučaju nedostavljanja izvještaja od strane samog obveznika.

2. PLASMAN ČETIRI KATEGORIJE PROIZVODA KOJE POSLIJE UPOTREBE POSTAJU POSEBNE KATEGORIJE OTPADA

2.a. Broj registrovanih pravnih lica i broj dostavljenih izvještaja

Prema odredbama prethodno pomenutih propisa obveznici izvještavanja i plaćanja naknade za plasman proizvoda koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada su sva pravna lica koja vrše uvoz/proizvodnju jedne ili više kategorija proizvoda u BiH (bez obzira na mjesto sjedišta kompanije), te njihov plasman na tržište FBiH.

Iako je Fond za zaštitu okoliša FBiH uložio izuzetan napor na informisanju obveznika izvještavanja u dole prikazanom grafiku broj registrovanih pravnih lica po kategorijama je niži od očekivanog, ali je broj dostavljenih izvještaja po godinama (za 2022. i 2023.g.) manji od 50% od broja prijavljenih obveznika što je vidljivo na narednom grafiku.

Ono što je važno naglasiti da su obveznici nakon isteka roka za izvještavanja (nakon kojeg je dio Informacionog sistema upravljanja otpadom bio „zaključan“ za unos podataka o plasmanu) dostavljali izvještaje na adresu Fonda u „papirnom“ obliku obzirom na odredbe kojima obaveza dostavljanja izvještaja ne zastarijeva. Na predmetne količine je obračunata naknada, te su izdata rješenja a iznosi naknada koji su obračunati se (u skladu sa pravilima o računovodstvu) svrstavaju u godinu u kojoj je naknada naplaćena te se distribuiraju prema kantonima odnosno ulažu putem

Javnog konkursa u skladu sa odredbama Uredbe. Ipak vrlo je jasno da bez aktivnog učešća inspekcije na terenu proces uključivanja obveznika u sistem će trajati puno duže nego je očekivano.

2.a. Količina prijavljenih plasiranih proizvoda

Obveznici izvještavanja i plaćanja naknade za plasman proizvoda su u 2022. i 2023.g. prijavili određene plasirane količine proizvoda. Kao što je prethodno pomenuto broj obveznika je ispod očekivanog što se reflektuje i na prijavljene količine plasiranih proizvoda što je vidljivo u narednim tabelama preuzetim iz Informacionog sistema upravljanja otpadom.

Ukupno prijavljene količine uvezenih i plasiranih automobilskih guma u 2022. i 2023.g.

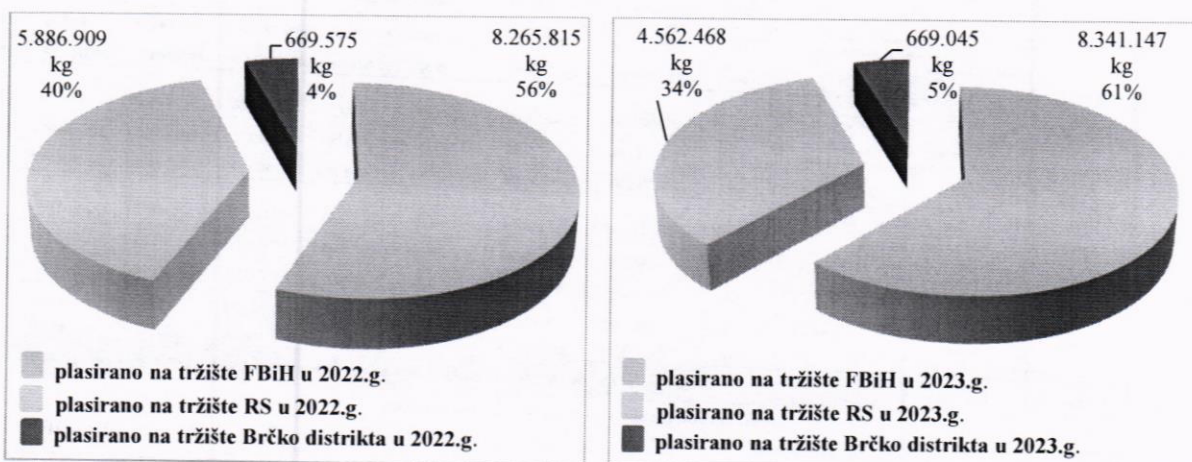
Plasman automobilskih guma po vrstama proizvoda										
Godina	=	2022								
Status	=	Od statusa "Finaliziran"								
Tip otpada	=	Gume								
Država	=	Bosna i Hercegovina								
Šifra grupe	Naziv grupe Šifra i naziv podgrupe	J.M.	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH					Zaključno stanje na skladištu	
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS		Plasirano na tržište BD
G1	Nove gume									
G1.I.	Nove gume - grupa I (putnički automobili, automobilske prikolice, motocikli)	kg	2.401.389,90	8.486.406,93	0,00	184.292,75	4.253.449,21	4.003.734,34	464.395,97	1.981.924,56
G1.II.	Nove gume - grupa II (traktori i dostavna vozila do 3,5 tona nosivosti)	kg	411.314,18	855.736,71	0,00	13.532,68	474.628,06	348.949,11	38.994,42	390.946,62
G1.III.	Nove gume - grupa III (kamioni, autobusi i višjakari)	kg	1.105.038,16	4.023.585,72	0,00	38.826,17	2.331.807,95	1.150.286,96	118.303,57	1.489.399,23
G1.IV.	Nove gume - grupa IV (građevinske mašine, poljoprivredne mašine, teretne prikolice i vučene mašine, letjelice i drugi)	kg	132.738,07	721.575,21	0,00	20.397,30	402.784,74	195.898,16	7.819,26	227.413,82
G1	Nove gume	kg	4.050.480,31	14.087.304,57	0,00	257.048,90	7.462.669,96	5.698.868,57	629.513,22	4.089.684,23
G2	Gume za protektiranje									
G2.II.	Gume za protektiranje - grupa II (kamioni, autobusi i višjakari)	kg	102.933,84	124.854,00	1.349,00	0,00	110.587,88	27.876,00	12.471,12	78.201,84
G2.IV.	Gume za protektiranje - grupa IV (građevinske mašine, poljoprivredne mašine, teretne prikolice i vučene mašine, letjelice i drugi)	kg	145.783,00	0,00	793.111,00	145.460,00	438.520,00	115.452,00	13.859,00	225.603,00
G2	Gume za protektiranje	kg	248.716,84	124.854,00	794.460,00	145.460,00	549.107,88	143.328,00	26.330,12	303.804,84
G3	Gume u sastavu vozila									
G3.I.	Gume u sastavu vozila - grupa I (putnički automobili, automobilske prikolice, motocikli)	kg	11.593,54	199.064,54	0,00	55,36	144.479,48	27.959,61	10.951,04	27.212,59
G3.II.	Gume u sastavu vozila - grupa II (traktori i dostavna vozila do 3,5 tona nosivosti)	kg	2.437,35	23.473,41	0,00	0,00	16.455,68	6.057,22	532,24	2.865,62
G3.III.	Gume u sastavu vozila - grupa III (kamioni, autobusi i višjakari)	kg	34.719,44	88.943,40	0,00	14.940,00	62.753,84	920,00	1.572,16	43.476,84
G3.IV.	Gume u sastavu vozila - grupa IV (građevinske mašine, poljoprivredne mašine, teretne prikolice i vučene mašine, letjelice i drugi)	kg	3.524,20	43.939,38	0,00	133,60	30.349,08	9.776,15	676,80	6.527,95
G3	Gume u sastavu vozila	kg	52.274,53	355.420,73	0,00	15.128,96	254.038,08	44.712,98	13.732,24	80.083,00
UKUPNO			4.351.471,68	14.567.579,30	794.460,00	417.637,86	8.265.815,92	5.886.909,55	668.575,58	4.473.572,07

Plasman automobilskih guma po vrstama proizvoda										
Godina	=	2023								
Status	=	Od statusa "Finaliziran"								
Tip otpada	=	Gume								
Država	=	Bosna i Hercegovina								
Šifra grupe	Naziv grupe Šifra i naziv podgrupe	J.M.	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH					Zaključno stanje na skladištu	
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS		Plasirano na tržište BD
G1	Nove gume									
G1.I.	Nove gume - grupa I (putnički automobili, automobilske prikolice, motocikli)	kg	1.943.929,79	7.910.876,37	0,00	373.238,37	4.569.629,20	2.770.434,91	463.748,41	1.677.755,27
G1.II.	Nove gume - grupa II (traktori i dostavna vozila do 3,5 tona nosivosti)	kg	379.712,92	1.039.535,04	0,00	43.791,79	579.353,30	279.470,62	41.841,75	474.790,50
G1.III.	Nove gume - grupa III (kamioni, autobusi i višjakari)	kg	1.002.774,37	3.470.289,62	0,00	51.212,20	2.074.236,47	1.000.830,58	113.877,30	1.232.907,44
G1.IV.	Nove gume - grupa IV (građevinske mašine, poljoprivredne mašine, teretne prikolice i vučene mašine, letjelice i drugi)	kg	182.304,01	699.370,57	0,00	5.956,04	305.569,65	330.229,99	13.215,23	226.703,67
G1	Nove gume	kg	3.508.721,09	13.120.071,60	0,00	474.198,40	7.528.788,62	4.380.966,10	632.682,69	3.612.156,88
G2	Gume za protektiranje									
G2.I.	Gume za protektiranje - grupa I (putnički automobili, automobilske prikolice, motocikli)	kg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G2.II.	Gume za protektiranje - grupa II (traktori i dostavna vozila do 3,5 tona nosivosti)	kg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G2.III.	Gume za protektiranje - grupa III (kamioni, autobusi i višjakari)	kg	273.316,85	52.920,00	766.293,00	260.357,00	402.537,58	88.182,00	12.654,42	328.798,85
G2.IV.	Gume za protektiranje - grupa IV (građevinske mašine, poljoprivredne mašine, teretne prikolice i vučene mašine, letjelice i drugi)	kg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
G2	Gume za protektiranje	kg	273.316,85	52.920,00	766.293,00	260.357,00	402.537,58	88.182,00	12.654,42	328.798,85
G3	Gume u sastavu vozila									
G3.I.	Gume u sastavu vozila - grupa I (putnički automobili, automobilske prikolice, motocikli)	kg	35.780,55	332.578,01	0,00	1.085,00	258.070,91	54.025,39	20.703,64	34.473,62
G3.II.	Gume u sastavu vozila - grupa II (traktori i dostavna vozila do 3,5 tona nosivosti)	kg	5.094,42	40.815,10	0,00	0,00	26.756,58	7.776,68	958,00	10.418,26
G3.III.	Gume u sastavu vozila - grupa III (kamioni, autobusi i višjakari)	kg	43.476,84	139.575,08	0,00	17.116,00	100.373,62	21.440,90	1.800,94	42.320,46
G3.IV.	Gume u sastavu vozila - grupa IV (građevinske mašine, poljoprivredne mašine, teretne prikolice i vučene mašine, letjelice i drugi)	kg	6.527,95	42.579,27	0,00	718,00	24.620,47	10.077,48	245,92	13.445,35
G3	Gume u sastavu vozila	kg	90.879,76	555.547,46	0,00	18.919,00	409.821,58	93.320,45	23.708,50	100.657,69
UKUPNO			3.872.917,70	13.728.539,06	766.293,00	753.474,40	8.341.147,78	4.562.468,55	669.045,61	4.041.613,42

Iz prethodnih tabela moguće je zaključiti da su **ukupno prijavljena plasirana količina guma u 2022.g. iznosila 8.265,82 tone, a u 2023.g. iznosila 8.341,15 tona** što ukazuje na blagi porast plasiranih količina u drugoj godini primjene propisa.

Takođe je moguće zaključiti da se pod „ukupno proizvedeno“ pojavljuje određena količina guma, iako u BiH znamo da nema proizvodnje novih guma, ali postoji aktivnost „protektiranja“ guma koja spada u neku vrstu „reciklaže“. Na žalost najveći dio starih guma koje se koriste za „protektiranje“ je iz uvoza, što bi značilo da otpadne gume sa evropskog tržišta uvozimo kao „otpad“, te ih procesom protektiranja ponovo stavljamo u upotrebu na našem tržištu. Protektirane gume su proizvod nižeg kvaliteta i kraćeg vijeka trajanja u odnosu na nove gume, što znači da najveći dio takvih guma ponovo završi kod nas kao otpad.

Ukoliko pogledamo procentualnu zastupljenost plasmana guma na tržište BiH jasno je vidljivo da se udio koji je plasiran na tri teritoriji razlikuje u 2022. i 2023.g., te da je u 2023.g. procenat plasiran na tržište FBiH u porastu (sa udjela od 56% do udjela od 61%) u odnosu na ukupno plasirane količine guma.

Ukupno prijavljene količine uvezenih i plasiranih vozila u 2022. i 2023.g.

Plasman motornih vozila po vrstama proizvoda										
Šifra vrste motomog vozila	Naziv vrste motomog vozila	Jedinica mjere	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH						Zaključno stanje na skladištu
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS	Plasirano na tržište BD	
M1	Motorna putnička vozila (koja imaju maksimalno 8 +1 sjedišta)	kg	498.571,24	8.665.720,52	0,00	3.510,00	6.296.281,49	1.237.262,18	483.539,71	1.143.698,38
M1	Motorna vozila za prevoz tereta - teretno vozilo čija najveća dozvoljena masa nije veća od 3,5 t	kg	72.754,00	862.842,00	0,00	0,00	598.617,00	195.405,00	26.360,00	115.214,00
UKUPNO			571.325,24	9.528.562,52	0,00	3.510,00	6.894.898,49	1.432.667,18	509.899,71	1.258.912,38

Plasman motornih vozila po vrstama proizvoda

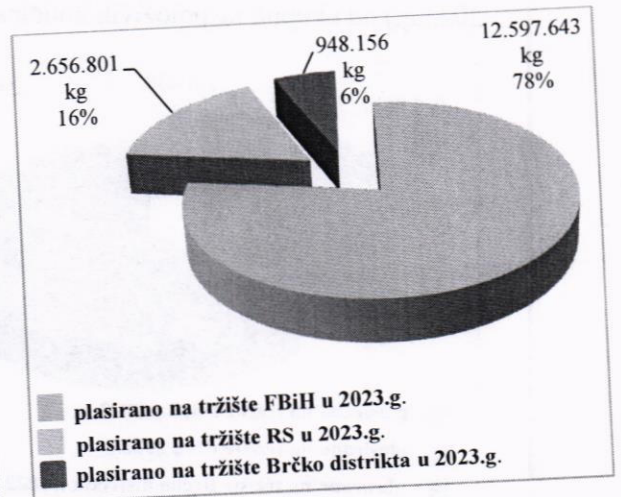
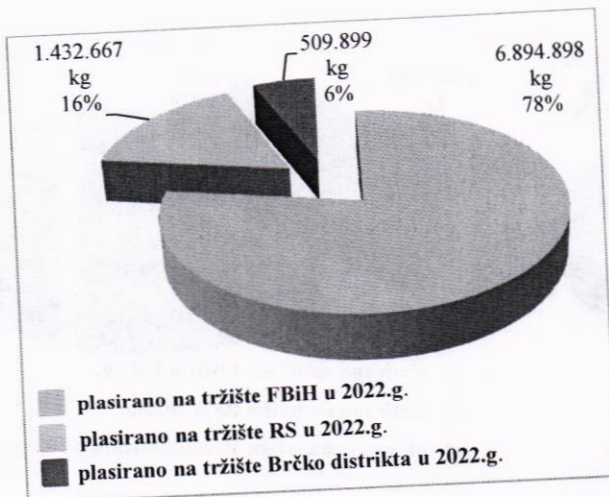
Godina = 2023
Status = Od statusa "Finaliziran"
Tip otpada = Vozila
Država = Bosna i Hercegovina

Šifra vrste motornog vozila	Naziv vrste motornog vozila	Jedinica mjere	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH					Zaključno stanje na skladištu	
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS		Plasirano na tržište BD
L	Motorna vozila sa tri točka, osim motornih tricikala (kategorija L5 - teški tricikl)	kg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
M1	Motorna putnička vozila (koja imaju maksimalno 8+1 sjedišta)	kg	1.573.195,50	14.926.563,43	0,00	62.731,00	11.460.971,54	2.444.749,74	898.662,56	1.632.644,09
N1	Motorna vozila za prevoz tereta - teretno vozilo čija najveća dozvoljena masa nije veća od 3,5 t	kg	131.677,00	1.542.372,00	0,00	0,00	1.136.672,00	212.052,00	49.494,00	275.831,00
UKUPNO			1.704.872,50	16.468.935,43	0,00	62.731,00	12.597.643,54	2.656.801,74	948.156,56	1.908.475,09

Što se tiče količine prijavljenih plasiranih motornih vozila na tržište FBiH kao i cijelu BiH se udvostručila u dvije godine. U 2022.g. ta količina je iznosila **6.894,90 tona** dok je u 2023.g. **12.597,63 tone** novih i polovnih vozila. Potrebno je naglasiti da je i količina prijavljena u 2023.g. znatno manja od onog što je procjenjeno, ali obzirom da je i broj obveznika koji su prijavili uvoz i plasman puno manji od stvarnog, za očekivati je i da prijavljene količine ne odgovaraju stvarnom stanju.

Kada su u pitanju vozila vrlo je važno naglasiti da imamo problem vezano za mogućnost uvoza vozila od strane fizičkih lica koja nisu dio sistema prijave i plaćanja. Od trenutka donošenja propisa broj takvih uvoza od strane fizičkih lica je u porastu čime se izbjegava plaćanje naknada za sve veći broj vozila. Istu opservaciju je iznio i Fond za zaštitu životne sredine i energijsku efikasnost Republike Srpske, te smatramo da je potrebno tražiti zajedničko i usaglašeno rješenje za ovu problematiku.

Ukoliko pogledamo procentualnu zastupljenost plasmana vozila na tržište BiH jasno je vidljivo da se udio koji je plasiran na tri teritoriji ne razlikuje u 2022. i 2023.g., te da je u obje godine približno isti procenat plasiran na tržište FBiH (78%) od ukupno raspoloživih količina za plasman što je nešto veći procenat od očekivanog.

Ukupno prijavljene količine uvezenih i plasiranih bat. i akumulatora u 2022. i 2023.g.

Plasman baterija i akumulatora po vrstama proizvoda

Godina = 2022
Status = Od statusa "Finaliziran"
Tip otpada = Baterije
Država = Bosna i Hercegovina

Šifra vrste	Naziv vrste akumulatora ili baterije	J.M.	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH						Zaključno stanje na skladištu
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS	Plasirano na tržište BD	
I1	Industrijske baterije i akumulatori	kg	56.414,00	140.175,00	0,00	13.077,00	67.150,00	44.684,00	108,00	71.570,00
P1	Prenosne baterije i akumulatori	kg	19.262,25	83.264,12	0,00	0,00	53.873,69	30.271,19	1.835,05	16.546,44
S1	Starteri	kg	998.670,99	3.714.018,91	0,00	230.103,28	1.928.930,88	954.006,34	199.495,40	1.400.154,00
UKUPNO			1.074.347,24	3.937.458,03	0,00	243.180,28	2.049.954,57	1.028.961,53	201.438,45	1.488.270,44

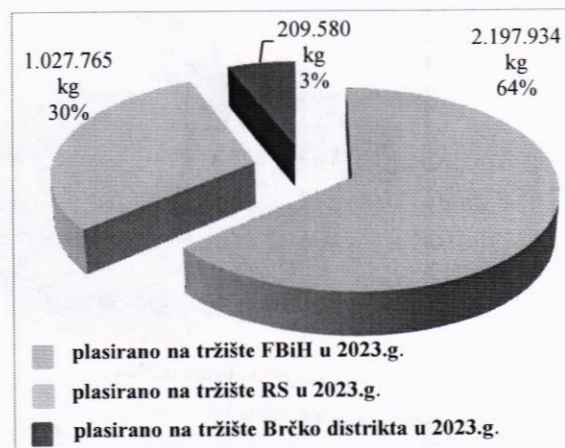
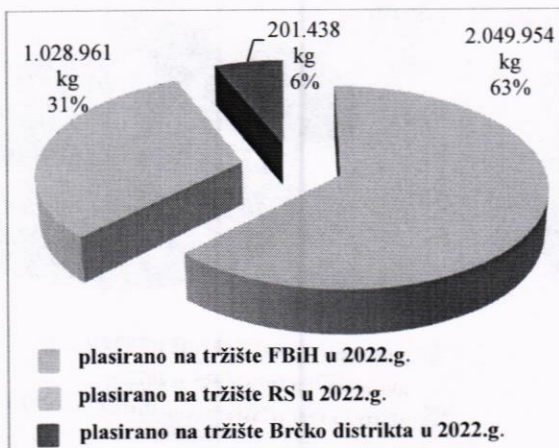
Plasman baterija i akumulatora po vrstama proizvoda

Godina = 2023
Status = Od statusa "Finaliziran"
Tip otpada = Baterije
Država = Bosna i Hercegovina

Šifra vrste	Naziv vrste akumulatora ili baterije	J.M.	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH						Zaključno stanje na skladištu
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS	Plasirano na tržište BD	
I1	Industrijske baterije i akumulatori	kg	71.570,00	135.836,00	0,00	15.055,00	80.692,00	36.858,00	180,00	74.621,00
P1	Prenosne baterije i akumulatori	kg	17.851,27	90.573,85	10,00	648,35	57.821,16	32.620,72	3.548,65	13.796,22
S1	Starteri	kg	1.283.513,14	3.507.384,98	0,00	258.074,94	2.059.421,38	958.287,21	205.851,52	1.309.263,07
UKUPNO			1.372.934,41	3.733.794,83	10,00	273.778,29	2.197.934,56	1.027.765,93	209.580,17	1.397.680,29

Što se tiče plasmana baterija i akumulatora jasno je da postoji blagi porast količina sa **2.049,95 tona u 2022.g.** na **2.197,94 tona u 2023.g.**

Ukoliko pogledamo procentualnu zastupljenost plasmana baterija i akumulatora na tržište BiH jasno je vidljivo da se udio koji je plasiran na tri teritoriji u 2022. i 2023.g. ne razlikuje značajno, te da je u obje godine približno isti procenat plasiran na tržište FBiH (63% u 2022.g. odnosno 64% u 2023.g.) od ukupno raspoloživih količina za plasman.

Ukupno prijavljene količine uvezenih i plasiranih ulja i maziva u 2022. i 2023.g.

Plasman ulja i maziva po vrstama proizvoda

Godina = 2022
Status = Od statusa "Finaliziran"
Tip otpada = Ulja i maziva
Država = Bosna i Hercegovina

Šifra ulja i maziva	Naziv ulja i maziva	J.M.	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH						Zaključno stanje na skladištu
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS	Plasirano na tržište BD	
U1	Motorna ulja, kompresorska ulja za podmazivanje i turbinska ulja za podmazivanje	litar	2.586.579,21	6.680.600,21	5.882.875,00	4.014.814,33	4.809.720,84	2.910.455,44	240.698,64	3.174.365,17
U2	Tečnosti za hidraulične namjene	litar	676.949,66	1.263.771,20	3.239.013,00	1.282.490,00	1.721.411,81	1.464.483,41	23.907,75	687.440,89
U3	Ulja za mjenjače i reduktore	litar	300.182,35	561.785,83	910.692,00	381.884,93	556.380,34	371.109,45	15.958,76	447.326,70
U4	Sredstva za obradu metala, ulja za skidanje kalupa, antikoroziivna i elektroizolaciona ulja	litar	167.030,40	663.819,62	659.223,50	150.446,00	973.150,20	151.022,90	1.632,00	213.822,42
U5	Teška i ostala ulja za podmazivanje	litar	101.180,90	551.030,46	53.980,50	3,20	416.035,48	91.287,40	13.879,77	184.986,01
U6	Ostali preparati koji se ne upotrebljavaju za obradu tekstilnih materijala, kože, krzna ili drugih materijala	litar	143.173,30	78.564,84	946.793,00	346.457,87	82.952,86	534.485,47	2.517,75	202.117,19
U7	Ostali preparati koji sadrže 70% ili više, po masi, ulja od nafte ili ulja dobijenih od bitumenoznih minerala i dr.	litar	163.725,25	50.839,59	283.525,00	103.294,62	145.540,91	163.758,22	2.219,80	83.276,29
U8	Tečnosti za hidraulične kočnice i ostale tečnosti za transmisiju	litar	206.759,61	152.660,99	813.523,00	389.442,00	135.448,24	368.782,34	4.469,07	274.801,95
U9	Preparati protiv smrzavanja	litar	521.510,48	582.112,85	1.937.640,00	425.601,60	1.179.554,41	798.320,08	38.214,75	599.572,49
UKUPNO			4.867.091,16	10.585.185,59	14.727.265,00	7.094.434,55	10.020.195,09	6.853.704,71	343.498,29	5.867.709,11

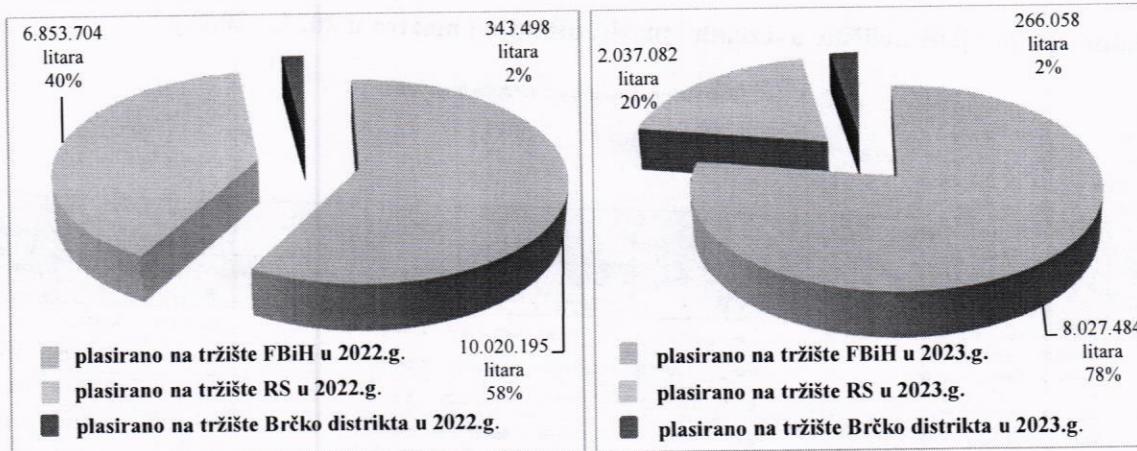
Plasman ulja i maziva po vrstama proizvoda

Godina = 2023
Status = Od statusa "Finaliziran"
Tip otpada = Ulja i maziva
Država = Bosna i Hercegovina

Šifra ulja i maziva	Naziv ulja i maziva	J.M.	Početno stanje na skladištu	Ukupne količine za BiH						Zaključno stanje na skladištu
				Ukupno uvezeno	Ukupno proizvedeno	Ukupno izvezeno	Plasirano na tržište FBiH	Plasirano na tržište RS	Plasirano na tržište BD	
U1	Motorna ulja, kompresorska ulja za podmazivanje i turbinska ulja za podmazivanje	litar	1.347.235,74	5.449.042,00	121.864,60	323.677,46	3.852.575,94	1.203.259,86	179.495,97	1.359.133,11
U2	Tečnosti za hidraulične namjene	litar	234.625,69	1.468.716,27	238.560,00	7.163,00	1.415.181,24	271.594,60	23.626,09	312.010,82
U3	Ulja za mjenjače i reduktore	litar	198.757,48	744.636,25	64.909,00	14.096,57	533.665,33	133.830,41	14.699,60	312.010,82
U4	Sredstva za obradu metala, ulja za skidanje kalupa, antikoroziivna i elektroizolaciona ulja	litar	73.588,22	782.290,56	13.722,50	416,00	647.803,16	117.533,30	2.787,00	101.061,82
U5	Teška i ostala ulja za podmazivanje	litar	172.464,01	364.567,04	121.434,50	2.434,16	402.500,00	97.038,25	9.540,28	146.952,86
U6	Ostali preparati koji se ne upotrebljavaju za obradu tekstilnih materijala, kože, krzna ili drugih materijala	litar	19.688,19	66.873,87	174,00	22,43	41.867,30	20.010,09	634,30	24.201,94
U7	Ostali preparati koji sadrže 70% ili više, po masi, ulja od nafte ili ulja dobijenih od bitumenoznih minerala i dr.	litar	13.055,29	66.174,26	0,00	249,24	41.715,93	24.848,06	556,58	11.859,74
U8	Tečnosti za hidraulične kočnice i ostale tečnosti za transmisiju	litar	58.688,05	144.842,06	483,00	7.013,75	108.833,64	20.109,53	4.247,65	63.808,54
U9	Preparati protiv smrzavanja	litar	312.858,19	555.937,47	807.184,80	143.231,57	983.341,84	148.858,63	30.470,77	370.077,65
UKUPNO			2.430.960,86	9.643.079,78	1.368.332,40	498.304,18	8.027.484,38	2.037.082,73	266.058,24	2.613.443,51

Vezano za plasman ulja i maziva imamo situaciju da je prijavljena plasirana količina ulja i maziva manja u 2022.g. je iznosila 10.020,19 hektolitara, a u 2023.g. i iznosi 8.027,48 hektolitara. Ovu razliku prati i smanjeni broj obveznika u 2023.g. koji je prijavio plasman ulja.

Ukoliko pogledamo procentualnu zastupljenost plasmana ulja na tržište BiH jasno je vidljivo da se udio koji je plasiran na tri teritoriji znatno razlikuje u 2022. i 2023.g. i da je daleko najveći procenat plasiran na tržište FBiH. U 2022.g. taj procenat je iznosio 58% a u 2023.g. 78% od ukupno plasiranih količina.

2.a. Poređenje podataka Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) sa podacima iz Informacionog sistema upravljanja otpadom (ISUO)

Ono što je potrebno posebno naglasiti, a tiče se prijavljenih količina plasiranih proizvoda i samim tim (uzročno-posljedično) i iznosa obračunatih i naplaćenih naknada, su saznanja o velikom broju obveznika i velikim količinama proizvoda koji su prema podacima Uprave za indirektno oporezivanje uvezeni, ali nisu prijavljeni.

U skladu sa dosadašnjom praksom i iskustvima Fonda, te zakonskom osnovom po kojoj Fond ima pravo na pristup ovoj vrsti podataka kao ključna institucija za praćenje kretanja proizvoda, sročen je zahtjev za ustupanje podataka za uvoz četiri kategorije proizvoda (lista obveznika sa izraženim količinama po vrsti proizvoda) prema Upravi za indirektno oporezivanje. Zahtjev je napravljen po principu zahtjeva koje je Fond upućivao UIO prethodnih 10 godina za plasman ambalaže i električnih i elektonskih proizvoda, za koje je UIO uredno ustupala podatke Fondu za zaštitu okoliša FBiH (do prošle godine). Nakon odbijenice od strane UIO Fond je uputio isti zahtjev putem nadležnog FMOiT-a, na čiji upit je UIO dostavljen podatak o ukupno uvezenim količinama proizvoda prema tarifnom broju, bez liste obveznika i količina po svakom pojedinom obvezniku što je ključni podatak. Na osnovu ukupno datog podatka dalja kontrola obveznika od strane Fonda nije moguća.

Na osnovu dostavljenih podataka Fond je napravio poređenje sa podacima o prijavljenim uvezenim količinama proizvoda u BiH putem Informacionog sistema upravljanja otpadom od strane obveznika i utvrdio razlike date u narednoj tabeli.

OPŠTI PODACI		PODACI O KOLIČINAMA ZA OBRAČUNSKU 2022.g.			PODACI O KOLIČINAMA ZA OBRAČUNSKU 2023.g.		
Vrsta proizvoda	Tarifni broj	Ukupno uvezene količine prema podacima UIO (kg)	Ukupno uvezene količine prema podacima FZO FBiH iz ISUO (kg)	RAZLIKA KOLIČINA U 2022.G. (kg)	Ukupno uvezene količine prema podacima UIO (kg)	Ukupno uvezene količine prema podacima FZO FBiH iz ISUO (kg)	RAZLIKA KOLIČINA U 2023.G. (kg)
Akumulatori i baterije	8507	7.502.217,75	3.937.458,03	-3.564.759,72	7.385.091,95	3.733.794,83	-3.651.297,12
Automobili	8703	81.256.592,23	9.528.562,52	-71.728.029,71	120.811.536,39	16.468.935,43	-104.342.600,96
Automobilne gume	4011 i 4012	21.013.482,37	14.567.579,30	-6.445.903,07	22.916.239,42	13.728.539,06	-9.187.700,36
Ulja i maziva	271019 i 34031980	27.609.715,19	10.585.185,59	-17.024.529,60	27.438.400,38	9.643.079,78	-17.795.320,60
TOTAL (kilograma)		137.382.007,54	38.618.785,44	-98.763.222,10	178.551.268,14	43.574.349,10	-134.976.919,04

Napomena: podaci o količinama uvezenih proizvoda po tarifnom broju dati u prethodnoj tablici su od strane UIO putem FMOiT-a dostavljeni 22.04.2024.g. i isti se za obračunsku 2022.g. razlikuju od podataka dostavljenih u prethodnom dopisu UIO.

Dakle, vrlo je jasno da postoje izuzetno velike razlike između ukupno prijavljenih uvezenih količina proizvoda od strane obveznika i ukupnih količina o uvozu za koje podatke ima UIO. Razlika u količinama uvoza se direktno reflektira na količine prijavljene kao plasirane na teritoriju FBiH odnosno na ukupno obračunatu i naplaćenu naknadu od koje zavisi ulaganje u sistem upravljanja sa četiri posebne kategorije otpada.

Fond je dopis sa zahtjevom za pojačanu kontrolu obveznika dostavio Federalnoj upravi za inspeksijske poslove koja vrši kontrolu obveznika vezano za dostavu izvještaja. Obzirom na dosta niske kazne utemeljene na Zakonu u upravljanju otpadom FBiH, odnosno puno veće iznose naknada koje bi obveznici platili u slučaju obračuna naknade, jasno je zašto obveznici ne izvršavaju obavezu dostave izvještaja i plaćanja naknada.

Fond i dalje putem FMOiT-a insistira na zahtjevu za dostavu podataka od strane UIO obzirom da u samoj Uredbi postoji odrednica koja omogućava obračuna naknade za plasman proizvoda na osnovu podataka UIO ukoliko obveznik ne dostavi izvještaj o plasmanu. Dakle dostavljanjem podataka od UIO Fondu bi bilo omogućeno da iskoristi zakonom dat mehanizam obračuna naknade, te smanjenja broja obveznika koji nisu u sistemu u smislu stvaranja neobjektivne konkurencije u odnosu na obveznike koji su uredno izvjestili i platili naknadu za plasman proizvoda.

3. UPRAVLJANJE SA ČETIRI POSEBNE KATEGORIJE OTPADA

Podaci vezani za upravljanje otpadom su takođe dati iz Informacionog sistema upravljanja otpadom i to za 2022.g i 2023.g. Ovdje je potrebno dati nekoliko napomena.

- Podaci dati za 2022.g. su finalni jer je sistem za predmetnu godinu zaključan (za unos podataka) polovinom 2023.g. za potrebe raspisivanja Javnog konkursa za poticaje.
- Podaci za 2023.g. u trenutku izrade ovog izvještaja još uvijek nisu „zaključeni“ jer je unos podataka za upravljanje otpadom za predmetnu godinu pomjeren na 30.04.2024.g. na zahtjev velikog broj obveznika, te je moguće da će podaci vezani za upravljanje otpadom biti nešto drugačiji na kraju izvještajnog perioda.
- U 2022.g. veliki broj obveznika nije dobro vršio unos podataka u Informacioni sistem upravljanja otpadom. (npr. Vezano za otpadna vozila su umjesto šifre otpadnih vozila 16 01 04* i 16 01 06 koristili otpadne šifre 17 04 05 i 19 10 01 što odgovara otpadnom željezu što nije prihvatljivo kao podatak za dodjelu poticaja.)

Broj obveznika izvještavanja koji su se registrovali kao pravna lica koja upravljaju otpadom (što podrazumjeva upravljanje bilo kojom vrstom i šifrom otpada) iznosi oko 250. U predmetni broj su uključena i javna komunalna preduzeća (koja upravljaju komunalnim otpadom), prečistaći otpadnih voda (koji upravljaju muljem sa prečistaća), bolnice i privatne kompanije (koje upravljaju

medicinskim i farmaceutskim otpadom), reciklери i sakupljači posebnih kategorija otpada (gdje spadaju i predmetne četiri kategorije otpada).

3.a. Pravna lica koja su prijavila upravljanje sa četiri posebne kategorije otpada

Pravna lica koja su u 2022. i 2023.g. prijavila upravljanje sa predmetne četiri posebne kategorije otpada su:

UPRAVLJANJE OTPADNIM GUMAMA	
1	Akva Invest d.o.o. Živinice
2	ALBA Zenica d.o.o. Zenica
3	C.I.B.O.S. d.o.o. Sarajevo
4	DELTA PETROL d.o.o. Kakanj
5	JKP "Komunalac" d.o.o. Busovača
6	JKP "Radnik" d.o.o. Zavidovići
7	KEMEKO-BH d.o.o. Lukavac
8	KJKP "RAD" d.o.o. Sarajevo
9	LADANUŠIĆ ČISTOĆA d.o.o. Posušje
10	MAKBEL-TRADE d.o.o. Sarajevo
11	NEGRO CROWN d.o.o. Sarajevo
12	PGL-PROTECT d.o.o. Lukavac
13	SGI TECHNOLOGY d.o.o.
14	TRGOSIROVINA d.o.o. Sarajevo
15	Tvornica cementa Kakanj d.d. Kakanj
16	Unitrade d.o.o. Ljubuški

UPRAVLJANJE OTPADNIM ULJIMA I MAZIVIMA	
1	AIDA-COMMERCE d.o.o. Sarajevo
2	ALBA Zenica d.o.o. Zenica
3	C.I.A.K. d.o.o. Grude
4	DELTA PETROL d.o.o. Kakanj
5	EKO-SERVIS d.o.o. Tešanj
6	JANJINA d.o.o. Goražde
7	KEMEKO-BH d.o.o. Lukavac
8	Kemokop d.o.o. Tuzla
9	KJKP "RAD" d.o.o. Sarajevo
10	Lucius d.o.o. Vitez
11	Lukavac Cement d.o.o. Lukavac
12	TRGOSIROVINA d.o.o. Sarajevo

UPRAVLJANJE OTPADNIM BATERIJAMA I AKUMULATORIMA	
1	A&D d.o.o. Sarajevo
2	AIDA-COMMERCE d.o.o. Sarajevo
3	Akva Invest d.o.o. Živinice
4	BH Recycling d.o.o. Sarajevo
5	BONZO d.o.o. Gračanica
6	C.I.A.K. d.o.o. Grude
7	C.I.B.O.S. d.o.o. Sarajevo
8	ECO-METALLUM d.o.o. Mostar
9	EKOMETAL d.o.o. Sarajevo
10	EKO-SERVIS d.o.o. Tešanj
11	FORTIN d.o.o. Tešanj
12	Harex d.o.o. Sarajevo
13	JANJINA d.o.o. Goražde
14	JP "Deponija" d.o.o. Mostar
15	Kemokop d.o.o. Tuzla
16	Lucius d.o.o. Vitez
17	M.Z.Company d.o.o. Mostar
18	RECIKLON d.o.o. Zenica
19	SIROVINA EKO d.o.o. Maglaj
20	Sirovinametal d.o.o. Bugojno
21	TOLA COMPANY d.o.o. Zenica
22	Trans-Mineral d.o.o. Jajce
23	TRGOSIROVINA d.o.o. Sarajevo
24	Unitrade d.o.o. Ljubuški
25	ZASA d.o.o. Mostar

UPRAVLJANJE OTPADNIM VOZILIMA	
1	Akva Invest d.o.o. Živinice
2	TRGOSIROVINA d.o.o. Sarajevo
3	Sirovinametal d.o.o. Bugojno

Kao što je moguće uočiti, određene kompanije su prijavljivale upravljanje sa više kategorija otpada, ali možemo zaključiti da je za dvije godine prijavljeno upravljanje sa ove četiri kategorije otpada od strane 38 kompanija. Potrebno je naglasiti da nisu sve navedene kompanije pohranile dozvole u informacioni sistem odnosno da to nisu učinili niti organi uprave koji su izdali iste. Takođe postoje kompanije koje posjeduju više od jedne dozvole (različitih vrsta izdatih od organa uprave na različitim nivoima – federalni i kantonalni) i isti su pohranili dozvole koje posjeduju.

3.b. Prijavljene sakupljene i obrađene količine četiri posebne kategorije otpada

U predmetne četiri kategorije otpada spada više šifri otpada u skladu sa šifrnikom otpada, a prijavljene su slijedeće šifre otpada po kategorijama:

UPRAVLJANJE OTPADNIM GUMAMA	
160103	Istrošene gume
UPRAVLJANJE OTPADNIM VOZILIMA	
160104*	Istrošena vozila
160106	Istrošena vozila koja ne sadrže ni tekućine ni druge opasne komponente
UPRAVLJANJE OTPADNIM BATERIJAMA I AKUMULATORIMA	
160601*	Olovne baterije
160602*	Nikal-kadmij baterije
160604	Alkalne baterije (osim 16 06 03)
160605	Ostale baterije i akumulatori
200133*	Baterije i akumulatori obuhvaćeni pod 16 06 01, 02 ili 03 i nesortirane baterije i akum. koji sadrže te baterije
200134	Baterije i akumulatori, koji nisu navedeni pod 20 01 33
UPRAVLJANJE OTPADNIM ULJIMA I MAZIVIMA	
120106*	Strojna ulja na mineralnoj bazi koja sadrže halogene (osim emulzija i otopina)
120107*	Strojna ulja na mineralnoj bazi koja ne sadrže halogene (osim emulzija i otopina)
130110*	Neklorirana hidraulična ulja na bazi minerala
130111*	Sintetska hidraulična ulja
130113*	Ostala hidraulična ulja
130205*	Neklorirana maziva ulja za motore i zupčanike, na bazi mineralnih ulja
130206*	Sintetska maziva ulja za motore i zupčanike
130208*	Ostala maziva ulja za motore i zupčanike
130306*	Klorirana izolacijska ulja i ulja za prijenos topline na bazi minerala, osim onih navedenih pod 13 03 01
130307*	Neklorirana izolacijska ulja i ulja za prijenos topline na bazi minerala
130308*	Sintetska izolacijska ulja i ulja za prijenos topline
130310*	Ostala izolacijska ulja i ulja za prijenos topline
130701*	Loživo ulje i dizel-gorivo
200125	Jestiva ulja i masti
200126*	Ulja i masti koji nisu navedeni pod 20 01 25

Dakle za gore navedene šifre otpada su prikazane različite aktivnosti od generisanja otpada do njegovog sakupljanja, obrade, izvoza itd., a prijavljene količine su prikazane u narednoj tabeli. Važno je naglasiti da obveznici koji vrše unos podataka stoje iza tačnosti i pouzdanosti podataka, te da ne postoji „verifikacija“ podataka, od strane nadležnih organa koji vrše izdavanje dozvole niti inspekcijskih organa koji vrše kontrole na terenu, što je jedan od nedostataka sistema praćenja kretanja otpada.

Izveštaj o tokovima otpada po tipovima doumenata za Bosnu i Hercegovinu
IZVOD IZ IZVJEŠTAJ O KRETANJU OTPADA ZA 2022.G.

Šifra otpada	Naziv	JMJ	Sakupljanje otpada				Uvoz otpada	Ulaz otpada iz drugog entiteta	Predaja otpada drugom obvezniku	Izvoz otpada	Izlaz otpada u drugi entitet	Odloženi otpad - postupci D	Obradjeni otpad - postupci R
			Ulaz otpada od drugog obveznika	Ulaz otpada od fizičkih i pravnih lica	Otpad sakupljen sa javnih površina	Otkupljen otpad							
160103	istrošene gume	kg	105.340	5.547.901	0	0	747.810	5.424.437	16.140	0	6.480	1.133.342	
TOTAL	Otpadne gume	kg	105.340	5.547.901	0	0	747.810	5.424.437	16.140	0	6.480	1.133.342	
160104*	istrošena vozila	kg	0	427.097	0	0	0	78.020	0	0	0	0	
160106	istrošena vozila koja ne sadrže ni tekućine ni druge opasne komponente	kg	0	623	0	0	0	1.783	0	0	0	5.723	
TOTAL	Otpadna vozila	kg	0	427.720	0	0	0	79.803	0	0	0	5.723	
160601*	Olovne baterije	kg	850.452	2.086.929	0	1.463.374	0	409.206	2.335.428	2.140.717	0	47	
160602*	Nikal-kadmij baterije	kg	0	0	0	0	0	0	0	16	0	0	
160604	Alkalne baterije (osim 16 06 03)	kg	0	0	0	0	0	0	0	117	0	0	
160605	Ostale baterije i akumulatori	kg	15.158	48.068	0	154.935	0	401	157.113	8.287	0	0	
200133*	Baterije i akumulatori obuhvaćeni pod 16 06 01, 02 ili 03 i nesortirane baterije i akum. koji sadrže te baterije	kg	0	0	0	0	0	1.332	0	362	0	0	
200134	Baterije i akumulatori, koji nisu navedeni pod 20 01 33	kg	0	0	0	0	0	530	0	0	0	0	
TOTAL	Otpadne baterije i akumulatori	kg	865.610	2.134.997	0	1.618.309	0	409.607	2.335.428	2.149.499	0	47	
120106*	Strojna ulja na mineralnoj bazi koja sadrže halogene (osim emulzija i otopina)	kg	318	0	0	0	0	318	0	0	0	0	
130110*	Neklorirana hidraulična ulja na bazi minerala	kg	67.159	5.205	0	0	0	77.054	0	20.800	0	42.319	
130111*	Sintetska hidraulična ulja	kg	16.305	981	0	0	13.005	16.305	0	0	0	8.530	
130113*	Ostala hidraulična ulja	kg	0	1.000	0	0	0	1.800	0	0	0	0	
130205*	Neklorirana maziva ulja za motore i zupčanike, na bazi mineralnih ulja	kg	7.955	2.200	0	0	3.099	7.599	0	0	0	8.680	
130206*	Sintetska maziva ulja za motore i zupčanike	kg	11.744	0	0	0	0	5.346	0	0	0	0	
130208*	Ostala maziva ulja za motore i zupčanike	kg	138.124	29.681	0	0	15.922	138.706	0	19.240	0	27.080	
130306*	Klorirana izolacijska ulja i ulja za prijenos topline na bazi minerala, osim onih navedenih pod 13 03 01	kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
130307*	Neklorirana izolacijska ulja i ulja za prijenos topline na bazi minerala	kg	24.605	11.795	0	0	0	11.445	0	0	0	39.260	
130701*	Loživo ulje i dizel-gorivo	kg	183.284	0	0	0	0	359.220	220	67.300	0	0	
200125	Jestiva ulja i masti	kg	370	5.700	0	0	0	370	0	4.844	0	0	
200126*	Ulja i masti koji nisu navedeni pod 20 01 25	kg	55	0	0	0	0	55	0	0	0	0	
TOTAL	OTPADNA ULJA I MAZIVA	kg	449.919	56.562	0	0	32.026	618.217	220	112.184	0	125.869	

Izveštaj o tokovima otpada po tipovima dokumenata za Bosnu i Hercegovinu

IZVOD IZ IZVJEŠTAJ O KRETANJU OTPADA ZA 2023.G.

Šifra otpada	Naziv	JMJ	Sakupljanje otpada					Uvoz otpada	Izvoz otpada	Izlaz otpada u drugi entitet	Odloženi otpad - postupci D	Obradjeni otpad - postupci R	
			Ulaz otpada od drugog obveznika	Ulaz otpada od fizičkih i sa javnih pravnih lica	Otpad s akupljen sa javnih površina	Otkupljen otpad	Ulaz otpada iz drugog entiteta						Predaja otpada drugom obvezniku
160103	Istrošene gume	kg	714.582	246.572	6.380	56.615	676.313	210.580	522.600	0	100.000	11.880	1.380.845
TOTAL	Otpadne gume	kg	714.582	246.572	6.380	56.615	676.313	210.580	522.600	0	100.000	11.880	1.380.845
160104*	Istrošena vozila	kg	0	270.799	0	0	0	0	65.720	0	0	0	647.645
160106	Istrošena vozila koja ne sadrže ni tekućine ni druge opasne komponente	kg	0	6.641	0	0	0	0	0	0	0	0	647.645
TOTAL	Otpadna vozila	kg	0	277.440	0	0	0	0	65.720	0	0	0	647.645
160601*	Olovne baterije	kg	876.233	1.934.731	0	2.094.520	0	576.245	1.306.576	3.067.327	547.865	0	0
160602*	Nikl-kadmij baterije	kg	15	0	0	0	0	0	15	0	15	0	0
160604	Alkalne baterije (osim 16 06 03)	kg	67.415	67.595	0	170.014	0	2.122	199.631	0	90.046	0	1.541
160605	Ostale baterije i akumulatori	kg	253	8.030	0	2.515	0	0	2.423	0	0	0	1.780
200133*	Baterije i akumulatori obnavljivi pod 16 06 01, 02 ili 03 i nesortirane baterije i akum. koji sadrže te baterije	kg	0	1.400	0	0	0	0	2.445	0	0	0	0
200134	Baterije i akumulatori, koji nisu navedeni pod 20 01 33	kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL	Otpadne baterije i akumulatori	kg	865.610	2.134.997	0	1.618.309	0	409.607	867.722	2.335.428	2.149.499	0	47
120106*	Strojna ulja na mineralnoj bazi koja sadrže halogene (osim emulzija i otopina)	kg	1.304	0	0	0	0	0	1.304	0	0	0	0
120107*	Strojna ulja na mineralnoj bazi koja ne sadrže halogene (osim emulzija i otopina)	kg	0	368	0	0	0	0	0	0	8.000	0	18.998
130110*	Nekorirana hidraulična ulja na bazi minerala	kg	62.317	2.548	0	0	0	0	4.496	0	0	0	1.896
130111*	Sintetska hidraulična ulja	kg	666	0	0	0	0	0	6.200	0	0	0	0
130113*	Ostala hidraulična ulja	kg	200	11.470	0	0	0	0	4.114	0	400	0	600
130205*	Nekorirana maziva ulja za motore i zupčanike, na bazi mineralnih ulja	kg	578	0	0	0	0	0	6.490	0	4.240	0	5.785
130206*	Sintetska maziva ulja za motore i zupčanike	kg	28.228	49	0	0	0	20.759	103.140	0	35.500	0	50.472
130208*	Ostala maziva ulja za motore i zupčanike	kg	114.988	53.762	0	0	0	0	0	0	0	0	0
130306*	Klorirana izolacijska ulja i ulja za prijenos topline na bazi minerala, osim onih navedenih pod 13 03 01	kg	0	0	0	0	0	0	24.120	0	0	0	33.697
130307*	Nekorirana izolacijska ulja i ulja za prijenos topline na bazi minerala	kg	25.450	24.630	0	0	0	0	0	0	0	0	0
130308*	Sintetska izolacijska ulja i ulja za prijenos topline	kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
130310*	Ostala izolacijska ulja i ulja za prijenos topline	kg	706	9.197	8.851	8.702	0	6.971	706	0	54.937	0	0
200125	Jestiva ulja i masti	kg	135	0	0	0	0	0	135	0	0	0	0
200126*	Ulja i masti koji nisu navedeni pod 20 01 25	kg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL	OTPADNA ULJA I MAZIVA	kg	234.572	102.024	8.851	8.702	0	27.730	245.968	0	103.077	0	111.449

Iz prethodno datih tabela jasno je vidljivo kretanje otpada uzimajući u obzir međuentitetsko kretanje otpada, izvoz i uvoz otpada (otpadne gume za potrebe protektiranja) kao i

obradu otpada po šiframa. Potrebno je naglasiti da se u segmentu dodjele poticaja koji će biti posebno elaboriran u ovom izvještaju pored unosa podataka u sistem traži i druga dokumentacija kojom se prati kretanje otpada na terenu (vagrski listovi, fakture, računi i sl.) kojima se „dokazuje“ kretanje otpada između obveznika.

4. NAPLAĆENE NAKNADE ZA ČETIRI POSEBNE KATEGORIJE OTPADA

Iako su predmetni propisi koji uređuju oblast upravljanja sa četiri grupe proizvoda i otpadom koji nastaje od njih donijeti još u 2021.g. prema tumačenju Federalnog ministarstva okoliša i turizma (koje je dalo na zahtjev Fonda) prva godina primjene propisa u smislu naplate naknade je obračunska 2022.g. Obaveza dostave izvještaja o plasmanu predmetne četiri kategorije otpada za 2022. bila do 31.03.2023.g. nakon čega je Fonda započeo sa obračunom i naplatom naknada.

Na osnovu dostavljenih podataka od strane obveznika Fond je izdao rješenja o obračunu naknade. Dio rješenja koja su od strane obveznika osporena, te se za ista nakon poduzimanja pravnih radnji od strane Fonda isti prosljeđuju na sudski postupak, dok je dio obveznika dostavio zahtjev za obročnu otplatu obzirom na izuzetno visoke iznose naknada.

Naglašamo da je kompletan proces prikupljanja podataka, prijave količina, obračuna naknada i izdavanja rješenja rađen putem Informatičnog sistema bez kojih bi praćenje podataka bilo nemoguće.

Ukupno naplaćene naknade u 2023.g. za količine prijavljenih plasiranih proizvoda u 2022.g. iznose kako slijedi.

Rb.	KANTON	Naknade za vozila	Naknade za gume	Naknade za baterije i akumulatora	Naknade za ulja i maziva	UKUPAN PRIHOD	Raspodjela naknada po Zakonu o otpadu	
							70% Kanton	30% Fond
1	2	3	4	5	6	7 (Σ 3:6)	8	9
1.	USK	7.553	3.483	0	33	11.069	7.748	3.321
2.	PK	0	307	0	0	307	215	92
3.	TK	31.403	557.655	75.749	330.987	995.793	697.055	298.738
4.	ZDK	0	20.524	701	371.411	392.635	274.845	117.791
5.	BPK	0	0	0	0	0	0	0
6.	SBK	28.384	104.228	189	12.176	144.977	101.484	43.493
7.	HNK	118.224	6.719	1.968	55.670	182.581	127.807	54.774
8.	ZHK	20.764	288.537	113.903	158.921	582.124	407.487	174.637
9.	KS	920.069	289.846	178.268	377.313	1.765.496	1.235.847	529.649
10.	K10	0	0	0	0	0	0	0
11.	RS	0	286.824	101.772	475.535	864.131		
12.	DB	1.203	200	0	18.683	20.086		
UKUPNO		1.127.599	1.558.322	472.549	1.800.728	4.959.198	2.852.487	1.222.494

Iz prethodne tabele jasno je da je uredbom propisani način raspodjele sredstava ostavio određene kantone bez sredstava (jer nemaju kompanije koje vrše uvoz i plasman posebnih vrstova proizvoda), ali otpad od istih završava i na njihovom teritoriju što ih stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na druge kantone.

Dakle, logika naplate naknada prema plasmanu proizvoda ne odgovara logici „mjesta zagađenja“, jer plasirani proizvod kod prijave slijedi prvi plasman proizvoda, dok kada postaje, otpad isti završava na cijeloj teritorij FBiH. Takođe poseban naglasak se dodatno stavlja na način utroška sredstava koja su proslijeđena prema kantonima, a koja do sada nisu uložena u skladu sa odredbama Uredbe, što je detaljno pojašnjeno u narednom poglavlju.

Sredstva od naknada prikupljena sa područja Federacije Bosne i Hercegovine u Fondu se raspoređuju između Federacije BiH i kantona u odnosu 30% spram 70%, gdje se Fondu doznačava 30%, a kantonima (kantonalnom Fondu ili budžetu kantona ukoliko nije uspostavljen Fond) 70%. Osnova za obračun raspodjele sredstava koja će se raspoređivati prema kantonima su ukupno prikupljena sredstva iz svakog kantona posebno.

Od ukupnog iznosa doznačenih sredstva prema Fondu (30% od ukupno obračunatih) Fond raspodjeljuje u sljedećem omjeru:

- a. 5% za rad informacionog sistema upravljanja otpadom
- b. 20% za ulaganja u infrastrukturu upravljanja otpadom u Federaciji BiH
- c. 75% za poticaje u vidu finansijske pomoći za aktivnosti sakupljanja i reciklaže posebnih kategorija otpada.

Kantonalni Fond za zaštitu okoliša odnosno kantonalna ministarstva doznačena sredstva (70% od ukupno obračunatih) raspodjeljuje u sljedećem omjeru:

- a. 20% za ulaganja u infrastrukturu upravljanja otpadom
- b. 80% za poticaje u vidu finansijske pomoći za aktivnosti sakupljanja i reciklaže posebnih kategorija otpada.

U skladu sa prethodno navedenim obavezama datim Uredbom Fond je Javni konkurs za poticaje raspisao u novembru 2023.g. za aktivnosti upravljanja otpadom provedene u 2022.g., dok je Javni konkurs za infrastrukturu raspisan u sklopu Javnog konkursa u 2023.g. za programe i projekte zaštite okoliša u Lotu na temu upravljanja otpadom.

Vezano za sredstva prikupljena od obveznika koji su sjedištem smješteni na teritoriju Republike Srpske i Brčko distrikta (a isti plasiraju proizvode na tržište FBiH) Fond je uputio zahtjev za tumačenje Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, te na isti dobio odgovor. **Odgovorom nije dato provodivo rješenje jer se istim predlaže raspodjela na kantone u skladu sa Zakonom o Fondu**, ne vodeći računa da se predmetna sredstva naplaćuju i raspodjeljuju po osnovu Zakona o upravljanju otpadom i pripadajućih Uredbi kojima je ovo pitanje jasno definisano. Predmetna sredstva **ne mogu biti raspoređena na kantone jer nisu obračunata, niti naplaćena iz kantona** kako je jasno definisano Uredbom (dakle nema zakonskog utemeljenja za predmetno). Takođe ista ne mogu biti vraćena u RS i BD jer je plasirani proizvod kao i otpad završio na teritoriji Federacije BiH, te ni za to nema uporišta. Naglašavamo da sredstva naplaćena od kompanija smještenih na teritoriji Federacije BiH koje vrše plasman proizvoda na teritoriju drugog entiteta, Fond za zaštitu životne sredine i energijsku efikasnost Republike Srpske ne vraća u Federaciju BiH već vrši njihovo utrošak u skladu sa njihovim propisima.

Smatramo da je jedino zakonski utemeljeno i provodivo kao i opravdano rješenje da se predmetna sredstva „pridruže“ sredstvima Fonda (uz 30% preostalih sredstava naplaćenih

iz kantona) koja Fond ulaže u upravljanje sa predmetne četiri kategorije otpada, i to vrši na način jasno definisan propisanom Uredbom: ulaganje u poticaje (75%), infrastrukturu (20%) te informacijski sistem (5%). **Obzirom da Fond slijedi smjernice ministarstva po pitanju ulaganja u sistem, ova sredstva će u tom slučaju biti iskorištena u skladu sa propisima i prioritetima Federacije BiH.** Fond vrši isključivo namjensko ulaganje sredstava u sistem te će na gore predloženi način veći procenat naplaćenih naknada biti namjenski i transparentno uloženo u sistem.

S toga je važno da po ovom pitanju imamo usaglašen stav naših institucija, odnosno jasno opredjeljenje Federalnog ministarstva okoliša i turizma da li je za opciju da se sredstva vraćaju u RS i BD (što je u potpunosti neizvodivo) ili da ostaju Federalnom Fondu za ulaganje u sistem upravljanja predmetnim kategorijama otpada. Još jednom napominjemo da je raspodjela sredstava prikupljenih od obveznika iz RS-a i BD prema kantonima neizvediva i nema uporište u Zakonu o Fondu. To potvrđuje član 25. Zakona gdje stoji: „Osnova za obračun sredstava koja će se raspoređivati u skladu sa stavom 1. ovog člana, su ukupno prikupljena sredstva iz svakog kantona posebno.“ što znači da ne postoji osnov za ovakav obračun i raspodjelu sredstava, jer ista nisu prikupljena ni iz jednog kantona.

5. PROVEDENE AKTIVNOSTI NA ULAGANJU PRIKUPLJENJIH NAKNADA U OBLAST UPRAVLJANJA SA ČETIRI POSEBNE KATEGORIJE OTPADA

Fond je pored svega prethodnog u skladu sa odrednicama Zakona o Fondu, te drugih propisa vezanih za ovu oblast izradio „Pravilnik o postupku provođenja programa poticaja za aktivnosti sakupljanja i reciklaže posebnih kategorija otpada“ u koji su prenijete sve odrednice prethodno pomenutih Uredbi kao i Zakona o upravljanju otpadom, te detaljno definisani uvjeti koje pravna lica moraju ispuniti za ostvarivanje prava na dodjelu poticaja.

Ključno je da se sredstva u vidu finansijske pomoći kao poticaji dodjeljuju ovlaštenim kompanijama za aktivnosti upravljanja otpadom koje su proveli u prethodnoj godini i to dokazali, te je namjensko ulaganje i kontrola utroška sredstava od strane pravnih lica neupitna jer su sredstva dodjeljena za već izvršene i dokazane aktivnosti. Na ovaj način je osigurana transparentnost provođenja procedure, te isključivo namjenski utrošak sredstava.

Fond je takođe poduzeo sve potrebe predradnje vezano pripremu Informacionog sistema upravljanja otpadom za unos podataka, koji je jedan od ključnih preduvjeta za pravna lica koja apliciraju za poticaje, ali i glavni alat za praćenje podataka o nastanku i kretanju otpada.

Na osnovu **Odluke Upravnog odbora Fonda za zaštitu okoliša Federacije Bosne i broj: UO-01-3-13-11-3/2023 od 30.10.2023.godine, objavljen je Javni konkurs za dodjelu poticaja u vidu finansijske pomoći za aktivnosti sakupljanja i reciklaže posebnih kategorija otpada** i to otpadnih guma, akumulatora i baterija, otpadnih ulja i vozila za 2023. godinu – JK2023/P.

Važno je napomenuti da su visine raspoloživog budžeta po pojedinom lot-u rađene na bazi Finansijskog plana i plana rada Fonda za koji se sredstva procjenjuju krajem tekuće godine za narednu godinu. U slučaju 2023.g. za prvobitno usvojeni finansijski plan je napravljen rebalans, a jedan od razloga je bilo i usklađivanje planom procijenjenih i stvarno obračunatih naknada za četiri predmetne kategorije otpada.

Predmet Javnog konkursa je prikupljanje prijave za dodjelu poticaja za sakupljanje i reciklažu:

LOT 1. otpadnih guma - raspoloživi budžet: **591.876,00 KM**

LOT 2. otpadnih akumu. i baterija - raspoloživi budžet: **220.370,00 KM**

LOT 3. otpadnih ulja - raspoloživi budžet: **417.159,00 KM**

LOT 4. otpadnih vozila- raspoloživi budžet: **248.216,00 KM**

Svi podaci vezano za generisanje otpada kao i njegovo sakupljanje, transport, reciklažu, uvoz, izvoz itd., su morali biti unijeti u Informacioni sistem upravljanja otpadom na korektan način. Praćenjem unijetih podataka i poređenjem sa dostavljenom dodatnom dokumentacijom utvrđene su određene nejasnoće i neslaganja koja su rezultat nerazumjevanja i neznanja obveznika.

Nakon provedenog procesa evaluacije Upravni odbor na prijedlog direktora donosi Odluku o dodjeli sredstava kako slijedi:

U **LOT-u 1** je **dokazana** sakupljena /reciklirana/izvezena količina otpadnih guma u ukupnoj **količini od 100.314,00 kilograma**. Prema raspoloživom iznosu za predmetni LOT moguće je odobriti **maksimalni iznos poticaja** u iznosu od 0,3 KM/kg što će u sumi iznositi **30.094,20 KM**.

U **LOT-u 2** je **dokazana** sakupljena /reciklirana/izvezena količina otpadnih baterija i akumulatora u ukupnoj **količini od 2.817.246,00 kilograma**. Prema raspoloživom iznosu za predmetni LOT moguće je odobriti **maksimalni iznos poticaja** u iznosu od 0,07822 KM/kg što će u sumi iznositi **220.364,98 KM**.

U **LOT-u 3** je **dokazana** sakupljena /reciklirana/izvezena količina otpadnih ulja u ukupnoj **količini od 387.377,50 kilograma**. Prema raspoloživom iznosu za predmetni LOT moguće je odobriti **maksimalni iznos poticaja** u iznosu od 0,5 KM/kg što će u sumi iznositi **193.688,75 KM**.

U **LOT-u 4** je **dokazana** sakupljena /reciklirana/izvezena količina otpadnih vozila u ukupnoj **količini od 432.057,00 kilograma**. Prema raspoloživom iznosu za predmetni LOT moguće je odobriti **maksimalni iznos poticaja** u iznosu od 0,5 KM/kg što će u sumi iznositi **216.028,50 KM**.

Potrebno je naglasiti da su sredstva za aktivnosti sakupljanja i obrade otpada dodjeljena isključivo za one količine za koje su dokazane aktivnosti kroz dodatnu traženu dokumentaciju, a ne za količine za koje su aplikanti potraživali sredstva. Sredstva koja su ostala nedodjeljena su prebačena (u planu za 2024.g.) na iznos koji će biti objavljen putem Javnog konkursa za poticaje u 2024.g. za aktivnosti sakupljanja i reciklaže dokazano provedene u 2023.g.

Sredstva za ulaganje u infrastrukturu su, iako relativno mala za predmetni obračunski period, dodata na ukupni iznos Lota na temu upravljanja otpadom. Na osnovu **Odluke Upravnog odbora Fonda za zaštitu okoliša Federacije Bosne i broj: UO-01-3-5-4-1/2023 od 05.09.2023.godine, objavljen je Javni konkurs** za dodjelu sredstava za realizaciju programa, projekata i sličnih aktivnosti iz područja zaštite okoliša za 2023. godinu, **sa posebnim Lotom (Lot 12) na temu upravljanja otpadom**. Raspoloživi budžet predmetnog Lota za 2023.g. je bio **5.536.871 KM**, a aktivnosti koje su podržavane između ostalih su nabavka infrastrukture i opremanje pogona za odvojeno sakupljanje, transport i reciklažu posebnih kategorija otpada.

Nakon provednog procesa evaluacije **Odlukom Upravnog odbora** na prijedlog direktora Fonda **sredstva su dodjeljena za 43 aplikanta** koja su ostvarila pravo na poticajna sredstva u iznosu **od 5.159.900 KM**, koji su između ostalog unijeli sve podatke o upravljanju otpadom u informacioni sistem upravljanja otpadom, te se veći dio predmetnih pravnih lica između ostalog bave upravljanjem posebnim kategorijama otpada. Projekti izgradnje infrastrukture za koje su sredstva odobrena se u najvećoj mjeri odnose na izgradnju reciklažnih dvorišta i zelenih otoka, te infrastrukture za prikupljanje, transport i primarnu obradu različitih posebnih kategorija otpada između kojih spadaju i četiri posebne kategorije otpada koje su predmet ovog izvještaja.

Dio sredstava u procentu od 5% od ukupnog iznosa koje ostaju Fondu su uložena u održavanje Informacionih sistema kako je i predviđeno usvojenim finansijskim planom Fonda.

Fond je dakle u 2023.g. izvršio ulaganje sredstava u poticaje za aktivnosti sakupljanja i reciklaže posebne četiri kategorije otpada kao i ulaganja u infrastrukturu u skladu sa odredbama „Uredbe o načinu raspodjele i ulaganja prikupljenih naknada za posebne kategorije otpada i uvjetima za dodjelu poticajnih sredstava“.

6. INFORMACIJA O UTROŠKU NAMJENSKIH SREDSTAVA ZA UPRAVLJANJE SA ČETIRI POSEBNE KATEGORIJE OTPADA OD STRANE KANTONA

Obzirom da je od ukupno oprihodovanih sredstava sredstva iz predmetnih naknada procenat od 70% (**u ukupnom iznosu od cca 2.850.000 KM**) **automatski raspoređen na račune kantona** (prema kantonima iz kojih je naknada i naplaćena), **te da je način i svrha utroška predmetnih sredstava vrlo jasno propisana kao namjenska u oblast upravljanja sva predmete četiri kategorije otpada**, Fond je uputio zahtjev prema kantonima za pružanje informacije o utrošku sredstava kantona po pitanju predmetne naknade. Prema odredbama Uredbe o raspodjeli i načinu ulaganja kantoni su bili u obavezi 80% proslijeđenih naknada uložiti putem poticaja za pravna lica koja upravljaju sa četiri kategorije otpada dok su 20% trebali uložiti u infrastrukturu.

Zahtjevi za informacija o ulaganjima su poslani prema 6 kantona (koji su oprihodovali preko 99% sredstava naplaćenih iz kantona) od kojih su samo 4 kantona poslali odgovor čije kopije dostavljamo u prilogu.

Kao što je moguće zaključiti iz istih, **kantoni nisu izvršili namjensko ulaganje oprihodovanih sredstava u smislu poticaja i ulaganja u infrastrukturu u skladu sa odredbama Uredbe i pravilnika. Za ona sredstva koja su uložena može se konstatovati da**

ista nisu dodijeljena u vidu poticaja u propisanom omjeru, niti su ispoštovani uvjeti za ostvarivanje prava na dodjelu definisani propisima vezano za poticaje kao ni za nabavku infrastrukture.

Smatramo da će ovakav stav i postupanje sa namjenskim sredstvima znatno oštetiti pravna lica kojima su ova sredstva namijenjena, te će onemogućiti razvoj sistema upravljanja sa predmetne četiri kategorije otpada i to kako u kantonima koji su oprihodovali sredstva a nisu ih uložili namjenski, tako i u kantonima koji nisu oprihodovali sredstva jer nemaju kompanije koje vrše uvoz ovih proizvoda ali imaju tu vrstu otpada za zbrinjavanje.

7. PLAN AKTIVNOSTI ZA 2024.G.

Zakonom o upravljanu otpadom kroz članove 18.a i 18.b je definisana obaveza "donošenja godišnjeg plan upravljanja posebnim kategorijama otpada i finansijski plan za posebne kategorije otpada" Fonda koji odobrava Vlada Federacije BiH uz prethodnu saglasnost FMOiT-a. Predmetna odredba je unijeta u Zakon u izmjenama i dopunama propisa u 2017.g. što znači prije donošenja propisa kojima je uređena oblast upravljanja sa posebnim kategorijama otpada, donošenje Urebe o informacionom sistemu upravljanja otpadom, te uspostave i puštanja u rad samog sistema. U predmetna dva člana nije specificirano šta plan treba da sadrži posebno u kontekstu „upravljanja otpadom“ gdje Fond „defacto“ ne upravljanja otpadom već kroz finansijske mehanizme dodjele grantova i poticaja sufinansira projekte zaštite okoliša kao i aktivnosti upravljanja otpadom koje vrše druga pravna lica.

Fond za zaštitu okoliša FBiH u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i drugim propisima svoje za aktivnosti dobija inpute nadležnih institucija, a sve planove i programa odobrava upravo Vlada FBiH uz saglasnost Federalnog ministarstva okoliša i turizma.

Donošenjem seta propisa koji uređuju oblast upravljanja sa četiri predmetne kategorije otpada u 2021.g. ovo pitanje se definiše jasnije kroz obaveze Fonda u članu 15. Uredbe o proizvodima koji poslije upotrebe posaju posebne kategorije otpada. Prema navedenom Fond je dužan dostaviti Izvještaj o provođenju Uredbe sa podacima o broju obveznika, prijavljenim količinama proizvoda, uočenoj problematici u provođenju propisa, određenim preporukama i to do 30.06. tekuće godine za prethodnu godinu. Ozbiorom da je prva godina operativne primjene seta propisan upravo 2023.g. **Fond je dužan dostaviti izvještaj do 30.06.2024.g. za 2023.g. što je Fond ispunio dostavljanjem ovog izvještaja.**

Fond za zaštitu okoliša FBiH u skladu sa Zakonom o Fondu, te drugim propisima dužan je da izrađuje **Plan rada Fonda (sa svim ključnim aktivnostima) čiji je sastavni dio i Finansijski plan** koji sadrži procjene očekivanih naknada, te daje pregled planiranih ulaganja.

Prije izrade Plana rada Fond se pored drugih institucija obraća i **Federalnom ministarstvu okoliša i turizma sa zahtjevom za davanje smjernica u svim oblastima zaštite okoliša (uključujući i otpad)** za potrebe izrade Plana koje su zatražene i prethodne godine.

Finansijski plan Fonda sadrži pregled svih prihoda i rashoda koji uključuju i očekivane naknade za četiri kategorije proizvoda koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada (dakle njihovo oprihodovanje, raspodjelu prema kantonima, te način ulaganja sredstava koja su preostala u Fondu).

U skladu sa svim prethodno navedenim propisima i smjernicama, Fond pristupa izradi Plana rada i Finansijskog plana koji se na prijedlog direktora usvaja od strane Upravnog odbora i šalje prema Federalnom ministarstvu okoliša i turizma (koje ga nakon izvršenog uvida) prosljeđuje prema Vladi FBiH koja usvaja Plana rada i Finansijski plan (nakon čega isti postaje operativan).

Dakle Fond je kroz zahtjev za dostavljanje smjernica, program rada i finansijski plan, te izvještaj o provođenju propisa prema FMOiT-u ispunio još jednu odrednicu Uredbe (o proizvodima koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada), a to je da je Fond dužan na osnovu obrađenih podataka iz godišnjih izvještaja planirati namjenski utrošak sredstava planom na godišnjem nivou, usuglašeno s Federalnim ministarstvom.

Iz prethodno navedenog moguće je zaključiti da cijeli proces izrade programa rada Fonda kao i Finansijskog plana, prati Federalno ministarstvo okoliša i turizma kao resorno ministarstvo za oblast zaštite okoliša, (koje ga daje na usvajanje Vladi FBiH). Putem izvještaja o radu Fonda kao i izvještaja o provođenju pojedinih propisa ministarstvo ima potpuni uvid u realizovane aktivnosti u odnosu na planirane.

Dakle, FMOiT kao nadležno ministarstvo ima uvid u cjelokupan rad Fonda od planiranih do realizovanih aktivnosti po svakoj predmetnoj oblasti.

Ono za što Federalno ministarstvo okoliša i turizma kao ni Fond nema informaciju niti uvida je način utroška 70% oprihodovanih naknada koje su prosljeđena kantonima, za koje su zakonom definisane obaveza namjenskog utroška kao i način provođenja njihove dodjele.

Plan rada kao i Finansijski plan Fonda za 2024.g. je između ostalog predvidio i obuhvatio i utrošak sredstava od naknada za četiri posebne kategorije otpada i to putem:

1. **Javnog konkursa za dodjelu sredstava za realizaciju programa, projekata i sličnih aktivnosti iz područja zaštite okoliša za 2024. godinu – koji je objavljen 03.04.2024.g. u kojem je LOT 11 „Projekti upravljanja otpadom“ sa raspoloživim budžetom 2.796.842,00 KM, gdje je predviđen utrošak sredstava za nabavku infracstrukture za odvojeno prikupljanje i obradu posebnih kategorija otpada uključujući i predmetne četiri kategorije otpada.**
2. **Javnog konkurs za dodjelu sredstava (poticaja) u vidu finansijske pomoći za aktivnosti sakupljanja i reciklaže posebnih kategorija otpada i to otpadnih guma, akumulatora i baterija, otpadnih ulja i vozila za 2024. godinu – planiran za raspisivanje u drugoj polovini 2024.g. za aktivnosti provedene u 2023.g. Iznos sredstava je predviđen i odobren kroz Finansijski plan Fonda sa kojim je FMOiT upoznat. Provođenje procedure poticaja će kao i u 2023.g. biti provedeno u skladu sa odredbama prethodno pomenutih**

Uredbi kao i „Pravilnika o postupku provođenja programa poticaja za aktivnosti sakupljanja i reciklaže posebnih kategorija otpada“.

3. **Javna nabavka za adaptivno održavanje Informatičnog sistema upravljanja otpadom FBiH i njegovo unapređenje – nabavka je planirana za provođenje u prvoj polovini 2024.g.** Iznos sredstava je predviđen i odobren kroz Finansijski plan Fonda.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Obračunska godina 2023.g. je u svakom pogledu bila zahtjevna za Fond za zaštitu okoliša FBiH kako sa stanovišta rada sa obveznicima izvještavanja koji vrše plasman proizvoda i plaćanje naknade tako i sa stanovišta praćenja kretanja otpada za potrebe dodjele poticaja za aktivnosti upravljanja otpadom kao i ulaganje u infrastrukturu.

Svakako je od velikog značaja priprema koju je Fond provodio u prethodne dvije godine i to:

- Rad sa obveznicima izvještavanja na pružanju informacija vezano za nove propise kao i obaveze po predmetnim propisima;
- Rada na informacionom sistemu, kontroli podataka, provođenje edukacija itd.;
- Donošenje internih akata i procedura za provođenje programa poticaja kao novog finansijskog mehanizma koji Fond nije provodio do sada;
- Razmjena informacija sa općinama, kantonalnim ministarstvima, inspekcijom u cilju što boljeg razumjevanja i uključivanja obveznika u sistem, ali i tumačenja obaveza kantona koji su obavezani na namjenski utrošak sredstava koja oprihoduju.

Ipak bez obzira na uloženi trud jasno je da postoje elementi koji su problematični i na koje Fond ne može uticati i to su:

- Namjenski utrošak sredstava u procentu od 70% koja se prosljeđuju kantonima;
- Podaci Uprave za indirektno oporezivanje od kojih ovisi naplata naknada kao i kvalitetniji rad Inspekcije u smislu utvrđivanja obaveze za određena pravna lica.

Očekuje se od Federalnog ministarstva okoliša i turizma, kao predlagača propisa, posebna podrška u smislu dosljednog provođenja predmetnih propisa i namjenskom utrošku sredstava od strane kantona.

Ukoliko nije moguće osigurati namjensko ulaganje i praćenje efekata propisa potrebno je ponovo razmotriti način na koji je propis definisao raspodjelu, koja svakako ne slijedi princip naplate naknada na mjestu zagađenja već po mjestu plasmana proizvoda koji je rezultirao nepravednom i nelogičnom podjelom sredstava prema kantonima, te njihovim nenamjenskim ulaganjima.

Takođe je potrebno voditi računa kod izrade novog Zakona o upravljanju otpadom o usklađivanju sa odredbama novih Uredbi koje su donešene u 2021.g.

Potrebna je jasna uputa nadležnog Federalnog ministarstva okoliša i turizma vezano za sredstva koja su oprihodovana iz entiteta Republika Srpska odnosno Brčko distrikta (koja nisu oprihodovana iz kantona te samim tim zakonski ne mogu biti raspoređena prema kantonima) u smislu da ista treba da budu uložena od strane Fonda u skladu sa odrednicama predmetnih Uredbi

u aktivnosti upravljanja otpadom kroz poticaje, za infrastrukturu u vidu grantova, te održavanje i nadogradnju Informacionog sistema.

Predmetni izvještaj o provođenju predmetnih propisa za 2023.g., kao i plan aktivnosti za 2024.g. se dostavlja Federalnom ministarstvu okoliša i turizma na znanje.

Izvještaj izradio

Stručni savjetnik za oblast upravljanja otpadom
Elma Hadžić-Ramić, dipl.ing.arh.

Kontrolisano i odobreno

Rukovodilac Sektora zaštite okoliša
Indira Sulejmanagić, dip.ing.građ.

Sarajevo, april 2024.g.